УДК: 343.132

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-73-4-134-143>

Лучко Оксана Анатоліївна,

викладач

(ДУ «Криворізька академія патрульної поліції»,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2388-055X>

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті на підставі аналізу наукових праць учених, приписів кримінального процесуального законодавства, судової практики визначено напрями підвищення ефективності огляду в кримінальному досудовому провадженні. Обґрунтовано позицію щодо необхідності розширення видів огляду, які можуть бути проведені до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, зокрема огляд речей та документів, освідування. Підкреслено зв'язок ефективності огляду в кримінальному досудовому провадженні з поєднанням спеціалізації та універсальності суб'єкта проведення огляду. Наголошено на необхідності розширення невідкладних випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою проведення огляду. Зроблено висновок про неприпустимість фіксації вербальної інформації в протоколі огляду. Констатовано залежність ефективності огляду в кримінальному досудовому провадженні від компетентності суб'єкта, який його проводить.

Ключові слова: ефективність; кримінальне провадження; спеціалізація; універсальність; компетенція.

Постановка проблеми. У попередніх дослідженнях нами було проведено наукову розвідку щодо визначення поняття ефективності огляду в кримінальному процесі. Проаналізувавши термін «ефективність» через призму застосування його в різних сферах людської діяльності, а також кримінальних процесуальних явищ, було сформовано авторське визначення «ефективність огляду в кримінальному процесі» [1, с. 57]. Це поняття необхідне для того, щоб з'ясувати складові огляду та визначити основні шляхи для зростання його ефективності. Комплексних наукових досліджень у теорії кримінального процесу з цієї теми не проводилося. Вивчення напрямів підвищення ефективності огляду в кримінальному процесі надасть можливість вирішити певні проблеми, які виникають у правозастосовній практиці. Усе це свідчить про актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями ефективності різних кримінальних процесуальних явищ займалися В. С. Зеленецький, Л. М. Лобойко, Т. Г. Моршакова, І. Л. Петрухін, Г. М. Мамка та інші. Однак окремо досліджень щодо напрямів підвищення ефективності огляду в теорії кримінального процесу не проводилося.

Метою цієї статті є визначення напрямів підвищення ефективності огляду в кримінальному досудовому провадженні. Для її досягнення автором були поставлені такі завдання: проаналізувати наукові погляди та приписи законодавства щодо шляхів підвищення ефективності огляду; визначити та охарактеризувати напрями підвищення ефективності огляду в кримінальному досудовому провадженні.

Виклад основного матеріалу. Ефективністю огляду в кримінальному процесі є проведення огляду в законний спосіб, передбачений Кримінально-процесуальним кодексом України (далі – КПК України), без порушення прав і свобод людини та за максимально короткий проміжок часу встановити й зафіксувати наявність або відсутність слідів кримінального правопорушення [1, с. 57]. З'ясувавши основні критерії, за якими можна визначити, чи був огляд ефективним, а саме: законність, дотримання певної процедури, забезпечення прав і свобод, швидкість під час досягнення мети – нами сформовано напрями підвищення його ефективності.

1. Розширення видів огляду, що можуть проводитися до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

У доктрині кримінального процесу наголошується на тому, що підвищення ефективності здійснення слідчим кримінального переслідування пов'язане з розширенням засобів такого переслідування [2, с. 127]. Розглядаючи вказану ідею стосовно підвищення ефективності проведення огляду у кримінальному досудовому провадженні, вважаємо, що одним з напрямів збільшення дієвості зазначеної слідчої (розшукової) дії є розширення видів огляду, що можуть здійснюватися до ЄРДР.

Відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК України в невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведений огляд місця події [3]. Закріплення такої можливості зумовлює важливе значення цієї слідчої (розшукової) дії для збору інформації на первинному етапі провадження. Однак у КПК України відсутня норма, яка б чітко вказувала на можливість проведення інших видів огляду до внесення до ЄРДР.

У практичній діяльності виникають ситуації, коли необхідно за максимально короткі терміни після виявлення інформації про кримінальне правопорушення провести огляд речей, предметів або документів. Одним із таких випадків є необхідність здійснення огляду наркотичних засобів, виявлених в особи під час митного контролю. Як слушно зазначає С. О. Сорока, у цьому разі огляд місця події проводити недоцільно, оскільки він матиме доволі формальний характер і не дасть позитивних результатів в отриманні доказової інформації, за винятком випадків, коли особа, у якої будуть виявлені наркотичні засоби, намагатиметься від них позбавитися. У такому випадку варто проводити огляд речових доказів [4, с. 214].

Аналогічними до зазначених є ситуації, коли потерпілий звертається із заявою до органів Національної поліції, при цьому показує документ або річ, що є речовим доказом (наприклад, це може бути предмет злочинного посягання, одяг, на якому залишилися сліди, підроблений документ, на підставі якого отримали готівку, тощо) або під час розкриття злочину «по гарячих слідах» встановлено особу, що його скоїла та яка добровільно повертає вкрадене. На практиці подібні випадки оформлюються складанням протоколу огляду місця події, у якому роблять запис про добровільність надання таких речей [5; 6].

На нашу думку, закріплення у КПК України права на проведення огляду не лише місця події, а й речей та документів, сприяло б уникненню неоднозначності в застосуванні норм кримінального процесуального законодавства, а також швидкому, повному й об'єктивному розслідуванню.

Ще одним видом огляду, який потребує проведення до внесення відомостей до ЄРДР є огляд тіла живої людини (освідування) разом з одягом, що є на цій особі.

Раніше ми проводили наукове дослідження стосовно проблемних питань проведення освідування, унаслідок чого було аргументовано позицію щодо доцільності застосування освідування у невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР. Невідкладними випадками можуть бути наявність ризиків втрати, знищення слідів. При чому в кожному конкретному випадку вони мають бути оцінені самою уповноваженою особою на проведення огляду [7, с. 203]. Здійснення освідування до внесення відомостей до ЄРДР як різновиду огляду зі специфічним об'єктом – тілом живої людини – надасть можливість якомога

швидше з'ясувати обставини вчиненого, зафіксувати факт наявності або відсутності на тілі особи слідів кримінального правопорушення чи особливих прикмет, у разі необхідності вилучити їх для подальшого дослідження.

А. І. Кунтій пропонує включити до завдань освідкування не лише виявлення та фіксацію на тілі підозрюваного слідів кримінального правопорушення, а й на його одязі, мотивуючи це тим, що для того щоб оглянути одяг, необхідно звернутися до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей, що потребує додаткового часу [8, с. 313]. До прибічників такої позиції належить і Д. О. Шумейко [9, с. 105].

Необхідно зауважити, що на практиці можуть виникнути випадки щодо невідкладного проведення огляду тіла живої людини або одягу, що є на ній. Крім цього, у п. 2 ст. 208 КПК України однією з підстав затримання є: «якщо явні сліди на тілі чи одязі свідчать про те, що особа щойно скоїла злочин» [3]. Невирішеним залишається питання щодо здійснення огляду речей з метою фіксації таких слідів для затримання особи, якщо відомості в ЄРДР ще не внесені.

На сьогодні проведення огляду речей, які є на особі, може бути здійснено під час особистого обшуку в рамках затримання, під час огляду місця події, якщо особа добровільно її видає або тимчасового доступу за ухвалою слідчого судді. На практиці можуть виникнути ситуації, коли для затримання особи немає підстав, однак є необхідність у проведенні огляду тіла особи чи її одягу для виявлення і фіксації слідів кримінального правопорушення.

Уважаємо, що для економії часу, а значить і для підвищення ефективності, необхідно передбачити право проведення освідкування до внесення відомостей до ЄРДР разом із одягом, що є на особі.

2. Поєднання спеціалізації та універсальності суб'єкта проведення огляду.

До сьогодні в науці кримінального процесу питання спеціалізації суб'єкта проведення огляду не досліджувалося. Хоча про вплив спеціалізації слідчих на ефективність і якість досудового розслідування є чимало наукових розвідок. Про це у своїх працях наголошують М. В. Руденко [10, с. 172], В. В. Павловський [11, с. 11], М. О. Карпенко [12, с. 131], М. С. Городецька [13, с. 28].

Аргументами на користь того, що спеціалізація суб'єкта проведення огляду сприяє підвищенню його ефективності, виступають такі твердження. Для кожного з видів кримінальних правопорушень характерна своя слідова картина, тому й огляд має бути проведено хоч і з дотриманням загальних його вимог, однак з урахуванням особливостей кожного з об'єктів. Так, слідчий, який спеціалізується на розслідуванні дорожньо-транспортних подій, під час проведення такого огляду значно швидше зможе зорієнтуватися в ситуації, що склалася, більш точніше і якісніше виконати необхідні заміри, скласти схему, ніж слідчий, який спеціалізується на розслідуванні інших видів кримінальних проваджень. І хоча технічну допомогу в проведенні фотографування, складення схем, планів, виявлення та вилучення слідів на місці події надасть спеціаліст, роль уповноваженої особи, яка проводить огляд, важко переоцінити.

Застосування спеціалізації суб'єкта під час здійснення огляду надасть можливість провести його більш ефективно, з найменшими витратами часу, не допускаючи втрати всіх можливих доказів [14, с. 100].

Разом з тим на практиці можуть бути випадки, коли спеціалізований суб'єкт проведення огляду через різні причини (зокрема огляд в іншому місці) не має змоги своєчасно прибути на місце події для здійснення огляду, а зволікання може призвести до знищення чи спотворення слідів (наприклад через погодні умови). Крім цього, не завжди на первинному етапі можна правильно кваліфікувати діяння і визначитися зі спеціалізацією, яку повинен мати слідчий або дізнавач. У такому разі необхідно зробити вибір між «універсальністю» суб'єкта проведення огляду, що забезпечить його оперативність і своєчасність, та «спеціалізацією», що є передумовою його високої результативності. На

нашу думку, для забезпечення ефективності здійснення огляду необхідно дотримуватися принципу поєднання універсальності та спеціалізації суб'єкта проведення огляду. У кожному конкретному випадку необхідно оцінити ймовірні ризики й обрати між ризиками знищення ймовірних слідів, первинних умов скоєного та повільним, не досить повним і якісним проведенням огляду і фіксацією результатів. У будь-якому разі правило спеціалізації не може бути імперативним, для забезпечення своєчасності й оперативності проведення огляду цілком виправданим буде його скасування і проведення універсальним суб'єктом.

3. Збільшення невідкладних випадків проникнення у житло чи інше володіння для проведення огляду.

У ч. 3 ст. 233 КПК України закріплені невідкладні випадки, за яких можна увійти до житла чи іншого володіння особи та провести в них огляд чи обшук без дозволу власника або ухвали слідчого судді (так званий «невідкладний огляд»), а саме пов'язані з порятунком життя людей чи майна або з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у скоєнні злочину [3].

На ідеї розширення невідкладних випадків проникнення у житло чи інше володіння для проведення огляду наголошували деякі автори, ще аналізуючи КПК 1960 року. Так, В. Т. Маляренко зазначено, що в кримінальному провадженні є перелік виключних, невідкладних випадків, коли проведення огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку та виїмки не терпить зволікання, вони можливі в таких ситуаціях: 1) раптовій появі фактичних підстав проведення таких слідчих дій; 2) наявності загрози знищення або приховання предметів (документів), які мають доказове значення; 3) необхідності зупинити подальшу злочинну діяльність особи чи кількох осіб; 4) інших аналогічних випадках [15, с. 8]. Зауважимо, що жодна із запропонованих підстав не була закріплена у КПК 2012 року.

О. В. Косьмін також пропонує вдосконалити диспозицію ч. 3 ст. 233 КПК, додавши ще один невідкладний випадок – загрозу знищення речових доказів [16].

Ми підтримуємо цю позицію і вважаємо, що у практичній діяльності перелік обставин, за яких може виникнути необхідність у проведенні «невідкладного огляду», є значно ширшими. Зокрема, під час надходження інформації, наприклад від сусідів про наявність трупного запаху з квартири, у якій за попередньою інформацією особа мешкала сама, і встановити родичів за короткий проміжок часу не є можливим. Для з'ясування умов події виникає потреба в проведенні огляду. Іншим прикладом здійснення невідкладного огляду є виявлення під час превентивного поліцейського заходу – поверхневої перевірки транспортного засобу, передбаченого ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію», – заборонених у цивільному обігу речовин (зброї, наркотичних засобів тощо). У такому випадку невідкладність огляду зумовлена тим, що особа може знищити речовий доказ або ж просто викинути його з автомобіля. У двох наведених ситуаціях підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без дозволу власника або до постановлення ухвали слідчого судді немає, адже необхідність швидкого з'ясування обставин події або загроза знищення речових доказів не належать до невідкладних випадків згідно з ч. 3 ст. 233 КПК України. Отже, виникає потреба в розширенні невідкладних випадків, за яких можна проникнути до житла чи іншого володіння особи з метою проведення огляду.

4. Установлення заборони використання огляду для фіксації вербальної інформації про обставини кримінального правопорушення.

У практичній діяльності під час проведення огляду трапляються випадки, коли слідчий у протоколі огляду фіксує, окрім інформації, яку сприймає за допомогою органу зору, ще й вербальну, наприклад пояснення учасників огляду, які не стосуються порядку проведення даної дії, а щодо обставин кримінального правопорушення. Так, у протоколі огляду можуть бути відображені пояснення потерпілого під час огляду місця події про викрадені речі чи ймовірного підозрюваного, або пояснення осіб, звідки у них ці речі, під час проведення огляду речей. По суті, у такому разі в одному протоколі відбувається фіксація двох різних слідчих (розшукових) дій: огляду та допиту, які мають різну правову природу.

У своєму дисертаційному дослідженні С. Ю. Карпушин справедливо зазначає, що під час вербальних слідчих (розшукових) дій, до яких, зокрема, належить і допит, виявляють і фіксують словесно-знакову інформацію, а невербальних, до яких належить огляд, виявляють, досліджують і фіксують емпіричні дані – властивості і стан матеріальних об'єктів [17, с. 51].

Про можливість фіксації у протоколі огляду вербальної інформації зауважує М. Ф. Сокиран, який пропонує для фіксації ходу та результатів проведення огляду місця події використовувати диктофон. На його думку, це дає можливість слідчому не лише відобразити результати огляду, але й записати пояснення його учасників, які підлягають занесенню до протоколу, зафіксувати результати попереднього опитування очевидців, дані про можливих свідків, а також інші відомості допоміжного характеру. Все це прискорює процес огляду місця події і сприяє більш повному відображенню його результатів у протоколі [18, с. 166].

Про те, що пояснення учасників огляду підлягають занесенню в протокол і використання для цього під час проведення огляду місця події диктофона, говорить і П. Д. Біленчук [19, с. 93].

Ми частково погоджуємося з перерахованими твердженнями і вважаємо, що під час проведення огляду в протоколі має бути зафіксовано заяви, пропозиції, зауваження та заперечення щодо проведення відповідної слідчої (розшукової) дії від осіб, у присутності яких вона здійснюється, як це передбачено у ч. 6 ст. 223, ч. 4 ст. 237 КПК України [3], однак вказана вербальна інформація не повинна стосуватися безпосередньо обставин кримінального правопорушення. У протоколі огляду не мають бути пояснення присутніх під час проведення огляду осіб як з приводу певних подій, так і щодо обстановки місця події, адже у такому разі не може йти мова про його об'єктивність. Протокол огляду – це опис виявленого та зафіксованого матеріального середовища, а не його особисте пояснення, бо останнє завжди відображає внутрішнє, суб'єктивне бачення того, що відбулося. Як слушно зазначає А. В. Захарко, у найпростішому розумінні огляд – це «що бачу, те й пишу (та фіксую на технічний засіб)» [20, с. 397].

Відомості щодо обставин кримінального провадження мають бути надані під час допиту чи отримання пояснення (до внесення відомостей до ЄРДР).

Погоджуємося з позицією Я. В. Фурмана, який наголошує на тому, що у протоколі огляду фіксуються лише заяви учасників огляду, що стосуються дій особи, яка проводить огляд, правильності складання протоколу, а також думки спеціаліста (щодо питань, що входять у його компетенцію), якщо вона відрізняється від точки зору слідчого [21, с. 127].

Окрім того, що фіксація вербальної інформації щодо обставин вчиненого кримінального правопорушення під час проведення огляду призведе до втрати об'єктивності, а отже, і суттєво вплине на його ефективність. Це також може бути наслідком порушення прав особи. Зокрема, у Постанові Європейського суду з прав людини від 18.02.2010 щодо справи «Олександр Зайченко (aleksandr zaichenko) проти Російської Федерації» (скарга n 39660/02) суд засвідчив, що заявник був засуджений на підставі визнання його вини, включаючи протокол огляду. Досліджуючи докази, суддя визнав, що заявник зізнався у крадіжці дизельного пального з території організації під час проведення огляду, про що було здійснено запис у протоколі огляду [22].

5. Підвищення компетентності суб'єкта проведення огляду.

Здійснюючи наукову розвідку щодо шляхів зростання ефективності огляду у кримінальному процесі, на нашу думку, слід наголосити на особистих якостях самих осіб, які його здійснюють, і на прямій залежності ефективності від їхніх умінь, навичок, професійної майстерності.

Про підвищення рівня компетентності посадових осіб, які здійснюють кримінальне переслідування, як загальний напрям підвищення ефективності діяльності з кримінального переслідування вказують В. Зеленецький та Л. Лобойко [23, с. 54].

Як слушно зазначає О. М. Пасько, незважаючи на однакові повноваження щодо проведення слідчих (розшукових) дій, кожен такий суб'єкт може виконувати свою роботу не однаково якісно, бо володіє різним за обсягом рівнем знань, умінь і навичок, досвідом, що в теорії названо «компетентністю» [24].

Питаннями компетентності слідчих займалися такі вчені-процесуалісти, як М. С. Городецька, М. С. Цуцкірідзе, пов'язуючи компетентність слідчого з професійно-діловими якостями [13, с. 42] або ж професійним рівнем, який був набутий слідчим у результаті здобутого досвіду роботи, внаслідок навчання чи у процесі діяльності [25, с. 317].

Окрім професійно-ділових характеристик, якими для успішного здійснення своїх обов'язків має володіти слідчий, В. М. Стратонов, С. В. Слінько вказують на те, що пошукова діяльність за залишеними слідами вчинених у минулому подій потребує від слідчого наявності певних рис, насамперед спостережливості, вміння самостійно мислити, належного інтелектуального розвитку, розвиненої пам'яті, гострого розуму та розсудливості [26, с. 168].

Зауважимо, що для покращення результативності досудового розслідування, забезпечення законності, удосконалення професійної компетентності слідчих та підвищення ефективності їхньої діяльності в слідчому підрозділі створюють організаційно-методичні підрозділи [27].

Однак огляд у кримінальних провадженнях можуть здійснювати й інші, крім слідчих, особи: дізнавачі, керівники органу дізнання, особи, уповноважені на проведення досудового розслідування кримінальних проступків та оперативні працівники (за дорученням слідчого). Особливу увагу необхідно звернути на компетентність осіб, уповноважених на проведення досудового розслідування кримінальних проступків, які виконують ці процесуальні функції за письмовим наказом керівника територіального підрозділу. Як правило, такі функції здійснюють співробітники сектору превенції, які, якщо і мають вищу юридичну освіту й мінімальні теоретичні знання про процесуальний порядок огляду, проте практичними навичками не володіють.

Для підвищення професійної компетентності слідчих М. С. Цуцкірідзе рекомендує запровадити курси підвищення кваліфікації для слідчих із проведенням лекцій, тренінгів тощо [25, с. 317]. Ми погоджуємося з цією пропозицією, однак пропонуємо залучати до таких курсів не лише слідчих, а й усіх уповноважених на проведення огляду осіб. Окрім цього, навчання на таких курсах проводити не тільки для науково-педагогічних працівників закладів спеціалізації та підвищення кваліфікації поліцейських, а спільно з представниками контролю-методичних відділів слідчих підрозділів та спеціалістами (інспекторами-криміналістами або ж експертами). Лише шляхом обговорення спірних і проблемних питань, що виникають під час проведення огляду, та пошуку спільних теоретичних і практичних раціональних варіантів їхнього вирішення можна сприяти ефективності проведення як цієї слідчої дії, так і досудового розслідування в цілому.

Висновки. Отже, напрямами підвищення ефективності огляду в кримінальному досудовому провадженні є: розширення видів огляду, які можуть бути проведені до внесення відомостей до ЄРДР; поєднання «спеціалізації» та «універсальності» суб'єкта проведення огляду; розширення невідкладних випадків проникнення у житло чи інше володіння для проведення огляду; заборона фіксації вербальної інформації про обставини кримінального правопорушення в протоколі огляду; підвищення компетентності суб'єкта проведення огляду.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо: 1) в дослідженні спрощення порядку фіксації огляду; 2) у вивченні питання щодо зменшення кола учасників огляду.

Список використаних джерел

1. Лучко О. А. Поняття ефективності огляду у кримінальному процесі. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)*. 2020. № 6. С. 52–58.
2. Лоскутов Т. О. Кримінальне переслідування, здійснюване слідчим : монографія. Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2011. 164 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.10.2020).
4. Сорока С. О. Особливості виявлення та проведення слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування контрабанди наркотичних засобів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 212–217.
5. Вирок Куп'янського міськрайонного суду Харківської області від 06.11.2020 : справа № 618/692/17 провадження № 1-кп/628/22/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92692792> (дата звернення: 14.11.2020).
6. Вирок Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 30.10.2020 : справа № 310/5367/20 1-кп/310/710/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92533934> (дата звернення: 15.11.2020).
7. Лучко О. А. Проблемні питання освідування у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 202–207.
8. Кунтій А. І. Тактика проведення освідування підозрюваного у кримінальному провадженні про умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 310–320.
9. Шумейко Д. О. Освідування особи при розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди службовою особою: проблеми правозастосування. *Право.ua*. 2015. № 1. С. 100–106.
10. Руденко М. В., Півненко В. П., Мельник О. В. Досудове слідство України: основні напрями реформування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2016. № 22. С. 170–173.
11. Павловський В. В. Загальні положення досудового розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 22 с.
12. Карпенко М. О. Щодо питання доцільності та перспектив створення єдиного слідчого органу в Україні крізь призму нового Кримінального процесуального кодексу. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2013. № 1. С. 127–134.
13. Городецька М. С. Кримінально-процесуальна компетенція слідчого органів внутрішніх справ : монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 232 с.
14. Лучко О. А. Щодо спеціалізації суб'єкта проведення огляду місця події. *Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 9–10 жовтня 2020 р.). Київ: Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, 2020. С. 99–102.
15. Маляренко В. Т. Про недоторканність житла та іншого володіння особи як засаду кримінального судочинства. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 9 (49). URL: <http://www.viaduk.net/clients/vs.nsf/0/9B760C5CEC4F0E86C2256F2B00423ED6?OpenDocument> (дата звернення: 13.11.2020).
16. Косьмін О. В. Правові підстави проведення окремих слідчих дій, пов'язаних із проникненням до житла чи іншого володіння особи: проблемні питання. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали пост. діюч. наук.-практ. семінару (м. Харків, 27 листопада 2015 р.). Харків, 2015. Вип. 7. С. 61–64.
17. Карпушин С. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 210 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1421/1/karpushin_dis.pdf (дата звернення: 10.11.2020).
18. Сокиран М. Ф. Застосування технічних засобів фіксації ходу та результатів огляду місця події. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. Число 1. С. 160–167.
19. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Скільська Л. Д. Криміналістичне документування огляду місця події: методи, засоби, технології : монографія. / за заг. наук. ред. П. Д. Біленчука. Київ: УкрДГПІ, 2019. 112 с.
20. Захарко А. В. Підстави проведення слідчим ОВС у кримінальному процесі огляду транспортного засобу, що перебуває у володінні особи. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2013. Вип. 2. С. 395–405.

21. Фурман Я. В. Особливості фіксації процесу і результатів місця події при злочинних посяганнях на предмети релігійного культу. *Наше право*. 2014. № 6. С. 124–130.
22. Постанова ЄСПЛ від 18.02.2010 : справа «Олександр Зайченко (aleksandr zaichenko) проти Російської Федерації» (скарга n 39660/02). URL: <https://www.lawmix.ru/vas/27396> (дата звернення: 16.10.2020).
23. Зеленецький В., Лобойко Л. Загальні напрями підвищення ефективності діяльності органів кримінального переслідування. *Право України*. 2009. № 2. С. 52–59.
24. Пасько О. М. Компетентнісна модель фахівців органів досудового слідства. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/1_2_2009/25.pdf.pdf. (дата звернення: 06.10.2020).
25. Цуцкірідзе М. С. Професійна компетентність слідчого. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 5. С. 315–318.
26. Стратонов В. М., Слінько С. В. Умови здійснення пізнавальної діяльності слідчого. *Вісник ХНУВС*. 2011. № 1 (52). С. 161–169.
27. Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС від 06.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text> (дата звернення: 10.22.2020).

References

1. Luchko, O. A. (2020). Poniattia efektyvnosti ohliadu u kryminalnomu protsesi. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)* [The concept of the effectiveness of the review in criminal proceedings. *ReOS*]. № 6. S. 52–58 [in Ukrainian].
2. Loskutov, T. O. (2011). Kryminalne peresliduvannya, zdiisniuvane slidchym : monohrafiia [Criminal prosecution by an investigator]. Dnipropetrovsk: Lira LTD. 164 s. [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (data zvernennia: 16.10.2020) [in Ukrainian].
4. Soroka, S. O. (2014). Osoblyvosti vyavlennia ta provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii na pochatkovomu etapi rozsliduvannia kontrabandy narkotychnykh zasobiv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*. *Yurydychni nauky* [Features of detection and conduct of investigative (search) actions at the initial stage of investigation of drug smuggling. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Legal sciences*]. № 801. S. 212–217 [in Ukrainian].
5. Vyrok Kupianskoho miskraionnoho sudu Kharkivskoi oblasti vid 06.11.2020 : sprava № 618/692/17 provadzhennia № 1-kp/628/22/20 [Judgment of the Kupiansk City District Court of the Kharkiv Region]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92692792> (data zvernennia: 14.11.2020) [in Ukrainian].
6. Vyrok Berdianskoho miskraionnoho sudu Zaporizkoi oblasti vid 30.10.2020 : sprava № 310/5367/20 1-kp/310/710/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92533934> [Verdict of the Berdyansk City District Court of Zaporizhzhia Region]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92533934> (data zvernennia: 15.11.2020) [in Ukrainian].
7. Luchko, O. A. (2020). Problemni pytannia osviduvannia u kryminalnomu provadzhenni. *Porivnialno-analitychne pravo* [Problematic issues of investigation in criminal proceedings. *Comparative-analytical law*]. № 2. S. 202–207 [in Ukrainian].
8. Kuntii, A. I. (2014). Taktyka provedennia osviduvannia pidozriuvanoho u kryminalnomu provadzhenni pro umysne vbyvstvo, vchynene v stani sylnoho dushevnoho khvyliuvannia. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Tactics of investigating a suspect in a criminal case of premeditated murder committed in a state of strong emotional excitement. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs*]. № 2. S. 310–320 [in Ukrainian].
9. Shumeiko, D. O. (2015). Osviduvannia osoby pry rozsliduvanni pryiniattia propozyitsii, obitsianky chy oderzhannia nepravomirnoi vyhody sluzhbovoiu osoboju: problemy pravozastosuvannia [Examination of a person in the investigation of acceptance of an offer, promise or receipt of an improper benefit by an official: problems of law enforcement]. *Pravo.ua*. № 1. S. 100–106 [in Ukrainian].
10. Rudenko, M. V., Pivnenko, V. P., Melnyk, O. V. (2016). Dosudove slidstvo Ukrainy: osnovni napriamy reformuvannia. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Pravo»* [Pre-trial investigation of Ukraine: main directions of reform. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Law»*]. № 22. S. 170–173 [in Ukrainian].
11. Pavlovskiy, V. V. (2016). Zahalni polozhennia dosudovoho rozsliduvannia : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 [General provisions of the pre-trial investigation]. Kyiv. 22 s. [in Ukrainian].

12. Karpenko, M. O. (2013). Shchodo pytannia dotsilnosti ta perspektyv stvorennia yedynoho slidchoho orhanu v Ukraini kriz pryzmu novoho Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav im. E. O. Didorenka* [On the issue of expediency and prospects of creating a single investigative body in Ukraine through the prism of the new Criminal Procedure Code. *Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs E. O. Didorenko*]. № 1. S. 127–134 [in Ukrainian].
13. Horodetska, M. S. (2010). Kryminalno-protsesualna kompetentsiia slidchoho orhaniv vnutrishnikh sprav [Criminal procedural competence of the investigator of internal affairs bodies]. Dnipropetrovsk: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 232 s. [in Ukrainian].
14. Luchko, O. A. (2020). Shchodo spetsializatsii subiekta provedennia ohliadu mistisia podii. *Pravove rehuliuвання suspilnykh vidnosyn: perspektyvni napriamy na shliakhu do staloho rozvytku : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 9–10 zhovtnia 2020 r.)* [Regarding the specialization of the subject of the inspection of the scene. *Legal regulation of social relations: promising directions on the way to sustainable development : materials intern. scientific-practical conf.*]. Kyiv. S. 99–102 [in Ukrainian].
15. Maliarenko, V. T. (2004). Pro nedotorkannist zhytla ta inshoho volodinnia osoby yak zasadu kryminalnoho sudochynstva. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy* [On the inviolability of the home and other property of a person as a basis for criminal proceedings. *Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*]. № 9 (49). URL: <http://www.viaduk.net/clients/vs.nsf/0/9B760C5CEC4F0E86C2256F2B00423ED6?OpenDocument> (data zvernennia: 13.11.2020) [in Ukrainian].
16. Kosmin, O. V. (2015). Pravovi pidstavy provedennia okremykh slidchykh dii, poviazanykh iz pronyknenniam do zhytla chy inshoho volodinnia osoby: problemni pytannia. *Dosudove rozsliduvannia: aktualni problemy ta shliakhy yikh vyrishennia : materialy post. diiuch. nauk.-prakt. seminaru (m. Kharkiv, 27 lystopada 2015 r.)* [Legal grounds for conducting certain investigative actions related to the intrusion into a person's home or other property: problematic issues. *Pre-trial investigation: current problems and ways to solve them : materials post. current scientific-practical seminar*]. Kharkiv. S. 61–64 [in Ukrainian].
17. Karpushyn, S. Iu. (2016). Provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii [Carrying out investigative (search) actions]. Kyiv. 210 s. [in Ukrainian].
18. Sokyran, M. F. (2011). Zastosuvannia tekhnichnykh zasobiv fiksatsii khodu ta rezultativ ohliadu mistisia podii. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy* [Application of technical means of recording the course and the results of the inspection of the scene. *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*]. № 1. S. 160–167 [in Ukrainian].
19. Bilenchuk, P. D., Kofanov, A. V., Kobylanskyi, O. L., Skilska, L. D. (2019). Kryminalistychno dokumentuvannia ohliadu mistisia podii: metody, zasoby, tekhnolohii [Forensic documentation of the scene: methods, tools, technologies]. Kyiv: UkrDHRI. 112 s. [in Ukrainian].
20. Zakharko, A. V. (2013). Pidstavy provedennia slidchym OVS u kryminalnomu protsesi ohliadu transportnoho zasobu, shcho perebuvaie u volodinni osoby. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii yurydychna* [Grounds for conducting a search of a vehicle owned by a police investigator in a criminal proceeding. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Series legal*]. Vyp. 2. S. 395–405 [in Ukrainian].
21. Furman, Ya. V. (2014). Osoblyvosti fiksatsii protsesu i rezultativ mistisia podii pry zlochyynykh posiahanniakh na predmety relihiinoho kultu. *Nashe pravo* [Features of fixing the process and results of the scene during criminal encroachments on religious objects. *Our right*]. № 6. S. 124–130 [in Ukrainian].
22. Postanova YeSPL vid 18.02.2010 : sprava «Oleksandr Zaichenko (aleksandr zaichenko) proty Rosiiskoi Federatsii», skarha n 39660/02 [Resolution of the European Court of Human Rights of 18 February 2010 : Cases «Alexander Zaichenko (aleksandr zaichenko) v. The Russian Federation» (complaint no. 39660/02)]. URL: <https://www.lawmix.ru/vas/27396> (data zvernennia: 16.10.2020) [in Ukrainian].
23. Zelenetskyi, V., Loboiko, L. (2009). Zahalni napriamy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti orhaniv kryminalnoho peresliduvannia. *Pravo Ukrainy* [General directions of increasing the efficiency of criminal prosecution bodies. *Law of Ukraine*]. № 2. S. 52–59 [in Ukrainian].
24. Pasko, O. M. Kompetentnisna model fakhivtsiv orhaniv dosudovoho slidstva [Competence model of pre-trial investigation specialists]. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/1_2_2009/25.pdf.pdf (data zvernennia: 06.10.2020) [in Ukrainian].
25. Tsutskiridze, M. S. (2018). Profesiina kompetentnist slidchoho. *Porivnialno-analitychne pravo* [Professional competence of the investigator. *Comparative and analytical law*]. № 5. S. 315–318 [in Ukrainian].
26. Stratonov, V. M., Slinko, S. V. (2011). Umovy zdiisnennia piznavalnoi diialnosti slidchoho. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Conditions for the implementation of cognitive

activity of the investigator. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*]. № 1 (52). S. 161–169 [in Ukrainian].

27. Instruktsiia z orhanizatsii diialnosti slidchykh pidrozdiliv Natsionalnoi politsii Ukrainy : nakaz MVS vid 06.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text> (data zvernennia: 10.22.2020) [in Ukrainian].

Luchko Oksana,

Lecturer

(State institution Kryvyi Rih Academy of Patrol Police, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2388-055X>

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF THE INSPECTION IN CRIMINAL PRE-TRIAL PROCEEDINGS

In the article on the basis of the analysis of scientific positions of scientists, instructions of the criminal procedural legislation, judicial practice the directions of increase of efficiency of inspection in criminal pre-trial proceedings are defined. In practice, there are situations when it is necessary as soon as possible after the discovery of information about a criminal offense to inspect things, objects or documents. Therefore, the position on the need to expand the types of inspections that can be carried out before entering information into the Unified Register of pre-trial investigations is substantiated. In addition to inspecting the scene, the author proposes to include an inspection of things and documents and an examination of the human body (examination). The article emphasizes the connection between the effectiveness of the review in criminal pre-trial proceedings and the combination of specialization and universality of the subject of the review. The use of the subject's specialization during the review will provide an opportunity to conduct it more efficiently, with the least amount of time, without losing all possible evidence. Emphasis is placed on the need to expand emergency access to a home or other property for inspection. It is concluded that it is inadmissible to record verbal information in the inspection report. The author emphasizes that only the explanations of the participants regarding the inspection should be recorded in the inspection protocol, and not the circumstances of the offense. It is stated that there is a dependence of the effectiveness of the review in criminal pre-trial proceedings on the competence of the entity conducting it. When conducting scientific research on ways to increase the effectiveness of the review in the criminal process, in our opinion, we should emphasize the personal qualities of those who carry it out, and the direct dependence of efficiency on their skills, abilities, professional skills. In the future, the author proposes to increase the effectiveness of the review to explore the simplification of the procedure for recording the review, as well as the issue of reducing the number of participants in the review.

Key words: efficiency; criminal proceedings; specialization; universality; competence.

Надійшла до редколегії 19.11.2020